

OTELCİLİK İKRAM VE TURİZM EĞİTİM PROJESİ

Esen TERZİBAŞOĞLU

*Turizm Bakanlığı
Proje Koordinatörü*

Ülkemizde turizm sektörünün hızla gelişmesine ve önümüzdeki yıllarda sektörden fazlasıyla beklentilerimiz olmasına rağmen, yaraulan arz paralelinde sektörde çalışan eğitilmiş personel son derece yetersiz olduğu son yıllarda gerek Devlet'çe, gerek sektör tarafından gündemde tutulan bir konudur. Sektöre Devlet'çe sağlanan teşvikler sadece fiziksel üst yapı yatırımlarında kullanılmış, hizmet kalitesini yükseltme endişesi pek az taşınarak, personelin uluslararası standartta servis verecek seviyeye getirilme ve başka deyişle eğitilmesi konusunda ya hiç harcama yapılmamış ya da yapılan harcamalar marjinal seviyede kalmıştır.

Sektörde büyük ölçüde mevsimlik ve hatta kırsal kesimden taşınan işçi çalıştırılmakta, yaratulan dolaylı istihdam modeliyle, verilen hizmetlerin kalitesi istenilen

seviyede olmamaktadır. Personelin yalnız sayısal anlamda değil, nitelik olarak da geliştirilmesi, sektörün geleceği açısından son derece önem arz etmektedir.

Bakanlığımızca gerçekleştirilen bir iş gücü araştırması sonucunda, yalnızca belgeli konaklama tesislerinde halen 36 400 personelin çalıştığı (ki bu sayının pek azı eğitilmiş personeldir) ve önümüzdeki 5 yıl içerisinde 60 000 yeni personele ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Genel bir değerlendirme yapıldığında, turizm endüstrisinde direkt olarak istihdam konusu olan her bir iş, indirekt olarak 3 işi yaratmaktadır. Bu nedenle, sektördeki toplam iş gücünün yakın gelecekte 290 000'i bulacağı tahmin edilmektedir.

Bu ihtiyaçlar çerçevesinde, sektördeki yetişmiş personel açığını kapatmak amacıyla, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (eski adıyla Dünya Bankası)'ndan sağlanan 5.8 Milyon ABD Doları tutarındaki kredi desteği ile, Bakanlığımızca "Otelcilik, İkram ve Turizm Eğitim Projesi" uygulamaya konulmuştur. Bakanlık Makamı'na bağlı bir Proje Uygulama Birimi tarafından, Eğitim Dairesi ile de koordineli bir biçimde yürütülen proje, 1988 yılında imzalanan "II. Sınai Eğitim Projesi" başlıklı ikraz anlaşmasının bir bölümünü kapsamaktadır.

Proje 1989 yılının Mart ayında fiilen başlamış olup, 1992 yılı başında sonuçlanacaktır.

Proje tamamlandığında,

1. Bakanlığımızın Eğitim Dairesi, gerek idari, gerek teknik açıdan güçlenecek;
2. Eğitim Dairesi bünyesindeki TUREM'lerden (Turizm Eğitim Merkezleri) mezun personel sayısında, yılda %400'lük bir artış sağlanarak, mezun sayısı yılda 1800'e çıkarılacak;
3. Mevcut 5 adet TUREM'de gerekli onarım ve tadilatlar yapılarak daha fonksiyonel hale getirilecek ve 3 adet yeni Turizm Eğitim Merkezi açılacak;
4. TUREM'ler için gerekli teçhizat ve mobilya tedarik edilecek;
5. TUREM'lerde çeşitli ihtisas konularına göre eğitim veren 84 personel ile, özel ihtisas konularına göre pratik işbaşı eğitimi veren 192 uzman, 30 yabancı dil öğretmeni yetiştirilecektir.

Projenin uygulanmasına yardımcı olmak üzere, İkras anlaşmasının "Danışmanların İstihdamı" bölümünde yer alan usul ve esaslara göre, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) ile anlaşma imzalanmıştır. ILO uzmanları halen Proje Uygulama Birimi bünyesinde çalışmaktadırlar. Teknik danışmanlık çerçevesinde, ILO'nun sağladığı uluslararası ekspertiz, yurtdışı bursları, yabancı dil kursları ve teçhizat alımı konusundaki teknik yardım karşılığında, kredi miktarından 2 827 700 ABD Doları ödenecektir. Teçhizat alımları için ise, 2 675 000 ABD Doları ayrılmıştır. Proje kapsamında, TUREM'lerin tadilat ve inşaat harcamaları tüm fon ve vergi ödemeleri, müteferrik giderler, eğitici ve öğrencilerin maaş ve işe giderleri Genel Bütçe'den karşılanacaktır. Dış kredi de dahil olmak üzere, Proje'nin toplam maliyeti 20 Milyar TL olarak belirlenmiştir.

Projenin ilk aşamasında; yabancı uzmanların da yardımıyla, turizm sektörünün istihdam yapısını belirleyen, mevcut ve gelecek beş yıl içerisinde ihtiyacımız olacak işgücünün ayrıntılı analizini sağlayan bir işgücü profili araştırması gerçekleştirilmiştir. Dünyada bu tür bir araştırmayı yapmayan 3-5 ülke arasında yer alırken, ve sektördeki işgücü açığı konusunda varsayımlar ve benzetmeler üzerinden tahminler yaparken, elimizdeki araştırma bize somut olarak nitelik ve nicelik açısından sektördeki işgücü açığını göstermektedir. Bazı örnekler vermek gerekirse:

- Belgeli konaklama tesislerinde mevcut personel sayısı 36 400 iken, bunun %13'ü mesleki eğitim görmüş;
- Yeme-içme tesislerinde (belgeli) 3 600 kişi çalışırken bunun %11'i eğitilmiş;
- Seyahat acentalarında 9 500 kişi çalışırken bunun %17'si kalifiye eleman olarak tespit edilmiştir.

Gelecek beş yılda konaklama tesislerinde 60 000 yeni personele ihtiyaç duyulurken, yeme-içme tesislerinde 3 600, acentalarda 19 000 yeni personel ihtiyacı doğacaktır. Bu arada belgesiz tesisler, ki sayı olarak küçümsemek mümkün değildir, araştırmaya dahil

Projenin çıktıları şu şekilde özetlenebilir:

1. Turizm sektörünün istihdam yapısını belirleyen (coğrafi dağılım ve tesis türleri açısından) işgücü profili araştırması,

2. Ulusal ölçekte bir turizm eğitim politikası
3. Merkezi dökümantasyon merkezi (eğiticilerin eğitimini sürekli kılmak amacıyla),
4. Turizm personelinin görev tanımları, iş analizleri müfredat eğitim metodolojisi,
5. Eğitim materyali, audio-visual malzeme v.s.,
6. Personelin beceri ve iş bazında sertifikasyonu için gerekli birikimin elde edilmesi,
7. Eğitim merkezlerinin yönetimi konusunda bilgi kazandırma,
8. İstanbul, İzmir, Antalya, Ürgüp ve Ankara TUREM'lerin yenileştirilmesi,
9. İzmir (Alaçatı), Yalova ve Antalya'da yeni Turizm Eğitim Merkezleri yapımı,
10. Antalya'da tesislerin bakım/onarımı konusunda (sıhhi tesisat, maragozluk vs.) eğitim verecek bir üniteli yapımı,
11. Eğiticilerin eğitimi programı (Mart ayında başlayacak)
12. Pratik eğitim verecek süpervizör (işbaşı eğiticisi) lerin yetiştirilmesi.

Proje kapsamında, TUREM'lerin bulunduğu illerdeki TURBAN Tesisleri, öğrencilerin pratik eğitim yapacağı tesisler olarak düşünülmüştür.

Tabiidir ki, Proje sonuçlandığında, TUREM'lerden yılda mezun olacak 1 800 personel ile bu açığı kapatmak mümkün olamayacaktır. Proje çıktılarının, sayısal olarak ihtiyacı gidermedeki katkısı, marjinal bir katkıdır. Ancak Proje, turizm eğitimi için bir master plan niteliği taşımaktadır.